

Napredek industrije fotomateriala

Ta vrsta proizvodnje je v našoj industriji dokaj nova. Malo je držav, ki bi se lahko pohvalile z razvito fotoindustrijo. To so v prvi vrsti Nemčija in ZDA, dalje Japonska, Sovjetska zveza, Francija, Belgija in Velika Britanija. Nam pripada v tem pogledu pionirska proizvodnja na Balkanu. Ta proizvodnja se sicer odvija v vrsti zapletenih, izredno občutljivih in komplikiranih procesov in se zato ni treba čuditi, če povsod po svetu držijo v tajnosti kemične formule in tehnološke procese. Razumljivo je, da so ravno zaradi tega bile za nas začetne faze najtežji del posla. Morali smo ga opraviti v velikem tekmovanju, da bi tudi naša industrija foto materiala dosegla inozemske tvrdke, toda te so svoj ugled dosegle v več desetletjih dela.

Posebno pomembno je, da je zagrebška »Foto-kemika« premagala glavne začetne težave v zelo kratkem času. To delo se je odvijalo v treh etapah. V prvi etapi so osvojili proizvodnjo pozitivov, v drugi proizvodnjo negativov, oziroma filmov skoraj vseh širin, v tretji fazi pa

je treba dokončati delo za proizvodnjo surove filmske podlage.

Porast proizvodnje foto papirja nam odkriva kaj presenetljive številke. V zadnjih treh letih se je ta proizvodnja povzpela od 347 milijonov dinarjev na 1.300.000 milijonov dinarjev v letošnjem letu. Pri tem je treba poudariti, da smo redno presežali planirano proizvodnjo. V letu 1954 je dosegla proizvodnja foto papirja okrog 700.000 kvadratnih metrov, dočim je bilo predvidenih samo 650 tisoč kvadratnih metrov.

Proizvodnja domačih filmov ni bila tako uspešna. Vzrok temu je dejstvo, da se je proizvodnja filmov lansko leto izpolnjevala in zato ni šlo toliko za količino, kakor za potrebno kvaliteto.

Industrija fotomateriala je vznikla in se razvila v pičlih treh letih, toda že v tem kratkem času je naš fotopapir dosegel najvišjo kvaliteto. Kakor pravijo nekateri mojstri umetniške fotografije, je naš foto papir boljši od inozemskega. Zaradi tega so naši umetniki in fotografi vedno doma in v svetu

razstavljali izključno na papirju domače proizvodnje. To je bil tudi razlog, da je v svetu izredno naraslo zanimanje za fotomaterial iz naše države. Danes izvažamo razne vrste foto materiala in kemikalij v Turčijo, Belgijo, Nemčijo, Švice in Švedsko. Posebno se zanimamo za naš papir na tržiščih Južne Amerike in smo že odposlali prve pošiljke v Brazilijo, Argentino in Urugvaj. Treba je dodati, da zavzema »Foto-kemika« s svojim polletnim izvozom prvo mesto med zagrebškimi tovarnami. V letošnjem letu bo po planu izvozila za 300.000 dolarjev, dočim je v prvem polletju njen izvoz presežal 200.000 dolarjev.

V zvezi s štednjo s devizami je treba posebej omeniti domače rentgen-filme. Naši rentgen-filmi dosegajo danes že tako kvaliteto, da se domača proizvodnja polagoma osvobaja uvoza. Strokovnjaki menijo, da bo že nekaj časa postal nepotreben celo uvoz najbolj občutljivih filmov. Potrebe za rentgen-filme pa so pri nas take velike, da smo zanje potrošili letno okrog 200.000 dolarjev.

B. M.

Pobuda podjetja »Slavonija« v Osijeku Koristi od predelave konjskega mesa

Konjske konzerve, ki jih je podjetje »Slavonija« iz Osijeka prvič razstavilo na Osiješkem sejmu kot svoj novi izdelek, so vzbudile zanimanje mnogih obiskovalcev. Ta koristna iniciativa ne bo omogočila samo boljšega izkoriščanja surovin, temveč bo zagotovila tudi znaten dotok deviznih sredstev v našo državo. Pomembno je, da to proizvodnjo opravljajo brez kakršnih posebnih investicijskih vlaganj, temveč zgolj z angažiranjem dosedanjih sredstev, ki jih dosedaj niso izkoriščali. V osiješkem bazenu je tudi dosedaj bilo dovolj konj. Ob prisilnem klanju so v največ primerih izkoristili samo kožo in rep. Vse drugo pa so zakopali. Konje so na debelo izvažali, samo letos so izvozili 20.000 do 25.000 glav. Osijek pa je imel moderno tovarno za konzerviranje zelenjave, ki je v najboljšem primeru delala en ali dva meseca na leto, čeprav bi, kakor je sedaj očito, njene naprave lahko mnogo bolj izkoriščali. Glavno pa je, da so vendarle začeli. Po drugi strani pa je to še dokaz več, koliko rezerv se skriva v našem gospodarstvu in koliko neizkoriščenih možnosti še čaka na svojo ostvareitev.

Tovarna za konzerviranje zelenjave je izkoriščala osiješko tovarno keksov večinoma za skladišče, poleti so pa v njej predelali nekaj paradiznikov. Sedaj so del naprav vzeli za predelavo konjskega mesa, iz podjetja »Juhore« v Svetozarevu so si izposodili dva večja, od podjetja Belje« pa tri manjše avtoklave, ki so bili doslej neizkoriščeni. Vse druge stroje so, ali kupili, ali si jih izposodili, hladilnik pa so pripeljali celo z otoka Brača. Za vsa to opremo in gradbena dela je podjetje iz lastnih sredstev potrošilo komaj 3 in pol milijona din. Za predelavo 20.000 do 25.000 konj v 15 milijonov konzerv in nekaj 100 ton posušenega in osoljenega mesa pa je treba nabaviti še štiri avtoklave in dve moderni

zapiralnici in spraviti vse obrate v eno stavbo, ki jo že imajo. Za to bo treba še 6 milijonov din. Če bodo prenesli potrebna osnovna sredstva od tam, kjer niso potrebna, bodo odpadli tudi ti izdatki.

Proizvodnja se je že začela in sedaj dosega dnevno nekaj nad 5000 konzerv v teži 450 gramov. Do konca leta pa bodo lahko izdelali nad 10.000 konzerv na dan. Belgijska tvrdka, s katero so sklenili prvo pogodbo in ki pošilja tudi pločevinasto ambalažo, je popolnoma zadovoljna s polzkusno pošiljko. Laboratorijske analize kažejo, da je hranljiva sestava naše konzerve boljša kakor ameriški vzorec.

Od 20.000 konj, ki smo jih izvažali žive, nismo ničesar imeli. Sedaj bodo predelovali kožo v osiješki tovarni za boks in lomovko, kopita in kosti v tovarni »Analit« in »Saponije«, v tovarni ščetk pa bodo predelovali repe in grive. V Osijeku lahko predelujejo tudi čreva.

Možnosti so zelo velike in že se na vse pretege javljajo interesi: Belgijci, Holanci, Nemci. Zahtevajo velike količine konjskega kašaja, golaža, stegen v kosih, mesa v soli ali posušene po 4 kilograme. Povpraševanje je veliko, trg pa še ni raziskan, posebno glede cen.

Na podlagi cene iz prve pogodbe, ki so jo sklenili z Belgijci, bomo lahko samo z proizvodnjo konjskih konzerv v enem letu dobili nad milijon dolarjev. Vse to pa so samo re-eksportna podjetja, a čim so poslali samo eno poizkusno ponudbo neposredno na trg, so ugotovili, da je cena dosti višja. Pomembno je, da že sedaj za tono predelanega mesa dobijo 70 dolarjev več, kakor če bi izvažali žive konje. Pri tem pa ostanejo koža, kosti, kopita, rep, griva in čreva. K temu dodajmo še zaposlitev naših delavcev in dohodek, ki se s tem ustvarja v naši državi.

Krunić

SETEV OZIMNE PŠENICE

Zaradi nenormalno velikih padavin, kakor tudi zaradi nezadostne toplote v oktobru se je znatno podaljšalo obdobje vegetacije in zakasnelo dozorevanje kmetijskih kultur. Spravljanje koroze se je kasno pričelo, to pa je povzročilo, da se setev ozimne ni pričela o pravem času. Po drugi strani pa je zemlja prenapočena z vlago, zato tudi najmanjše deževje ovira setev.

Po podatkih Zveznega zavoda za statistiko je v oktobru od 271 okrajev (po stari administrativno-teritorialni razdelitvi), kjer so izvršili ogled, v 206 okrajih bilo dosti in zelo dosti dežja, medtem ko v 177 okrajih ni bilo zadosti toplote.

Po istih podatkih je bilo stanje zasejanih površin z ozimno pšenico ob koncu oktobra naslednje (po okrajih):

Glej razpredelnico spodaj. V normalnih pogojih bi morala biti setev ozimne pšenice do konca oktobra končana. Letos pa, kakor vidimo iz tabele, so v 18 okrajih, v katerih so bili izvršeni ogledi, zasejali z ozimno pšenico površine, ki presegajo 75

odstotkov skupne površine, namenjene za setev te kulture. Največ okrajev (141) se po zasejanju površini giblje v razmaku od 0 do 25%, kar jasno dokazuje, da se je letošnja setev zelo zakasnila.

Pšenica pretežno dobro klije, razen v okrajih, kjer so zaradi pomanjkanja dobrega semena uporabili slabše seme s sumljivo kaljivostjo.

Lepo vreme pa bi znatno spremenilo sedanje stanje, ker bi se po eni strani pospešila setev, po drugi strani pa bi se pospešila kalitev in rast pšenice.

Po cenitvah sekcije za žito Zveze kmetijskih zbornic FLRJ so do 18. novembra letos posejali v ožji Srbiji 60% površin, v Vojvodini 70%, na Kosmetu 60% in na Hrvatskem 50%.

Glede spraviljanja pridelkov je položaj naslednji: v ožji Srbiji so pospravili 96% koroze, 99% pese, 100% sončnic, v Vojvodini 82% koroze, 92% pese, 98% sončnic, na Kosmetu 70% koroze, na Hrvatskem 80% koroze, 92% pese, 100% sončnic.

Evidenca nad splošno ljudsko imovino

važna naloga ljudskih odborov

Po naših okrajih imamo dokaj velike površine zemljišč raznih kultur, stanovanjska poslopja in druge objekte, ki jih kot splošno ljudsko imovino upravljajo ljudski odbori. Glavni in prvi pogoj za redno upravljanje te imovine je točna evidenca nad njo. Evidenca bi morala pokazati površino, vrsto kulture, užitke in pogoje uživanja, za stanovanjske in poslovne prostore pa najemniške pogodbe ter ostale, glavne in bistvene podatke, ki so potrebni organu upravljanja, da bi lahko izvrševal z upano mu nalogo.

Če te evidencije ni, ali če je neredna ali nepopolna, tedaj organ upravljanja ne more redno zasledovati, kako se izvršujejo pravice in obveznosti, ki izhajajo iz rednega uživanja te lastnine. Zaradi tega se pojavljajo razne nepravilnosti in negativne posledice in to v dveh smereh.

Po eni strani nastajajo spori o tem, ali je določeno zemljišče oziroma poslopje vnešeno v sklad splošne ljudske imovine, zemljo pa si samovoljno laste in jo obdelujejo osebe, s katerimi organ upravljanja ni sklenil pogodbe, ljudski odbori pa ne morejo kontrolirati, kako se izvršujejo obveznosti, ki izhajajo iz najemniških pogodb. Po drugi strani pa tudi učivalci sami ne skrbijo za izpolnjevanje svojih obveznosti do organa upravljanja, če začutijo, da le-ta nemarno upravlja z upano mu imovino. Tako stanje izkoriščajo razni spekulantski elementi, da bi dosegli pomembne materialne koristi na škodo družbene skupnosti, v prvem redu pa v škodo same

lokalne skupnosti, ki ji na ta način odvzemajo dohodke.

Da bi ugotovili točno stanje kmetijskega zemljiškega sklada splošne ljudske imovine, je zvezni državni tajnik za posle narodnega gospodarstva dne 8. oktobra leta 1953 izdal Prilnik za vodenje evidenc o tej imovini. Po tem pravilniku so morali vsi okrajni oziroma mestni ljudski odbori evidentirati vso to imovino v roku šestih mesecev. Toda ljudski odbori niso niti do danes izvršili te svoje naloge. Anketa, ki jo je začetkom letošnjega leta izvedlo Zvezno javno pravobranilstvo, kaže, da ljudski odbori v vseh naših republikah niso posvetili dovolj pozornosti ugotavljanju stanja te imovine. Posebne komisije, ki bi morale izvršiti to nalogo, se redko sestajajo, nekateri odborniki, zlasti po občinah, pa jim ne dajejo dovolj potrebne pomoči, boječ se, da se

ne bi odkrile njihove osebne koristi, ki jih imajo pri tem itd. Res je, da obstoje tudi objektivni razlogi, da ta posel ni bil opravljen v določenem roku (nezažurnost zemljiških knjig glede prenosa imovine, pomanjkanje dokumentacije, strokovne sposobnosti uslužbencev itd.). Toda ti objektivni razlogi ne morejo opravičiti dejstva, da v veliki večini okrajev niso v tem pogledu ukrenili še ničesar.

V zadnjem času so o teh problemih razpravljali v Javnem pravobranilstvu in Javnem toilstvu, na zahtevo zveznega izvršnega sveta pa tudi v tajništvu za posle narodnega gospodarstva. Na sestanku predstavnikov zveznega in republiških državnih tajništev so sklenili, da bodo znova sprožili vprašanje evidenc splošno ljudske imovine in odredili kriterij, s katerim bodo seznanili ljudske odbore.

P. J.

IZKORIŠČANJE ODPADKOV V CELULOZNI INDUSTRIJI

Skupina znanstvenikov neke univerze v Kanadi je iznašla metodo za izkoriščanje velikih količin tekočih odpadkov, ki jih dobijo pri proizvodnji celuloze in papirja. Ti znanstveniki menijo, da gre pri proizvodnji sulfidne celuloze in papirja v izgubo polovica trdnih materij lesa. Ta skupina je v sodelovanju z industrijo celuloze dosegla izločitev trdnih materij, pare in plinov iz tekočin odpadkov s pomočjo reaktorja z visoko temperaturo. Pričakovati je, da bodo tako večino materiala, ki ga bodo dobili, lahko spet vrnili v proizvodnjo časopisnega papirja. Sedaj izdeluje laboratorij

Inštituta za papir in celulozo prototip reaktorjev, pričakujejo pa, da bodo kmalu napravili poizkuse, ki naj potrdijo rentabilnost industrijske uporabe te metode. Za proučevanje te metode s v zadnjih dveh in pol letih potrošili nad 250.000 dolarjev.

Ljudska republika

FLRJ	263	51	90
Srbija	101	17	41
Hrvatska	75	10	28
Slovenija	21	10	1
Bosna in Hercegovina	44	20	16
Makedonija	14	—	2
Crna gora	8	4	2

Število okrajev po % posejane površine

skupaj	do 5	5 do 25	25-50	50-75	nad 75
263	51	90	65	39	18
101	17	41	32	9	2
75	10	28	24	11	2
21	10	1	2	7	11
44	20	16	4	2	2
14	—	2	2	9	1
8	4	2	2	1	—